

Verkiezingen

2024

#zozitdat

Je hebt het misschien al gehoord. 2024 wordt een bijzonder verkiezingsjaar. Zowel in juni als in oktober zijn er verkiezingen.

In juni staan de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen op het programma.

In oktober is het de beurt aan de provincies en gemeentes.

Het aantal jongeren dat voor de eerste keer naar de stembus trekt, is nog nooit zo groot geweest.

Misschien ben jij wel een van hen. Dat betekent dat voor het eerst ook jouw stem telt.

Een eerste keer is natuurlijk spannend.

Daarom vind je in deze brochure een handig overzicht van wat je moet weten voor je op 9 juni het stemhokje ingaat.

Het enige dat je op de volgende pagina's niet krijgt, is stemadvies.

Jij en jij alleen bepaalt wie jouw stem waard is.

Volg **Astem blijft** het jongerenkanaal van het Vlaams Parlement

DEEL I

De theorie

Waarom zijn er verkiezingen?

Even opwarmen

Waarom denk je bij het woord 'verkiezingen'?

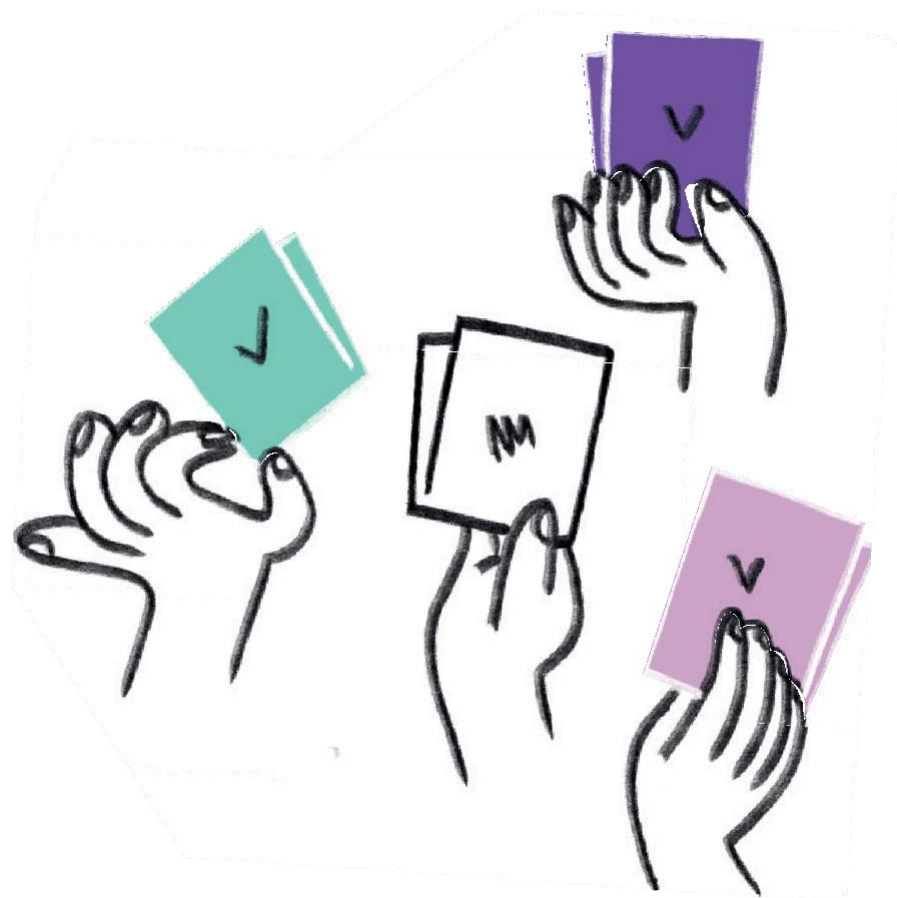
Voor je naar de stembus trekt, is het goed te weten waarom er verkiezingen worden georganiseerd.

Dat je mag gaan stemmen, betekent dat je in een parlementaire democratie leeft. Vrije en eerlijke verkiezingen zijn daar een belangrijk kenmerk van.

In een parlementaire democratie kiest het volk een aantal vertegenwoordigers. Die krijgen de taak om in de naam van de hele bevolking beslissingen te nemen over het bestuur van het land, de deelstaat, de provincie of de gemeente.

Democratie is een Oudgrieks woord. 'Dèmos' betekent volk en 'kratos' macht of kracht. Democratie is een staatsvorm waarbij het volk, jij dus ook, de macht heeft.

Je oefent die macht uit via verkiezingen. Je stemt op een partij of een of meerdere kandidaten die volgens jou goed zouden besturen. Door te gaan stemmen, bepaal jij dus mee welke volksvertegenwoordigers er een plek krijgen in het parlement, de provincie- of gemeenteraad.

Wat als ...

Stel dat je zou leven in een niet-democratisch land. Wat zou er allemaal anders zijn?

Naast vrije en eerlijke verkiezingen heeft een democratie nog een aantal andere belangrijke kenmerken. Alle burgers hebben gelijke rechten. Iedereen mag actief deelnemen aan de samenleving. In een democratie geldt ook de vrijheid van meningsuiting.

Daarnaast zijn de machten gescheiden. Er is een wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. Zo kan niet één instelling of persoon willekeurig beslissen. Er is steeds controle. Dat is anders in een dictatuur waar een oppermachtige leider alles bepaalt.

Waarom zijn er in juni drie verkiezingen?

Dat je op 9 juni niet één maar drie keer moet stemmen, komt door de staatsstructuur van België. Het land bestaat uit verschillende deelstaten. Die regelen allemaal andere aspecten van de samenleving. Voor elk bestuur moeten er vertegenwoordigers worden gekozen. Daarnaast maakt België ook deel uit van de Europese Unie. Op 9 juni kies je voor Vlaamse, Belgische en Europese volksvertegenwoordigers.

Feit of fictie?

In Brussel moet je vier keer stemmen. Is dit feit of fictie?

Feit = je kiest er ook de volksvertegenwoordigers voor het Brussels Parlement.

Hoe zit ons land dan precies in elkaar?

Om ons land goed te leiden, is het ingedeeld in een federale staat, gewesten, gemeenschappen, provincies en gemeentes.

België

België werd opgericht in 1830. Tot 1971 was België een unitaire staat. Het had één parlement en één regering voor het hele land. Dat is niet langer zo. Het land is opgedeeld in gewesten en gemeenschappen.

Vanaf het begin waren er verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië. Vlamingen en Walen wilden zelf kunnen beslissen over zaken die voor hen belangrijk zijn.

federale staat

Er is 1 federale staat, België.

3 gewesten

Er zijn 3 gewesten: het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

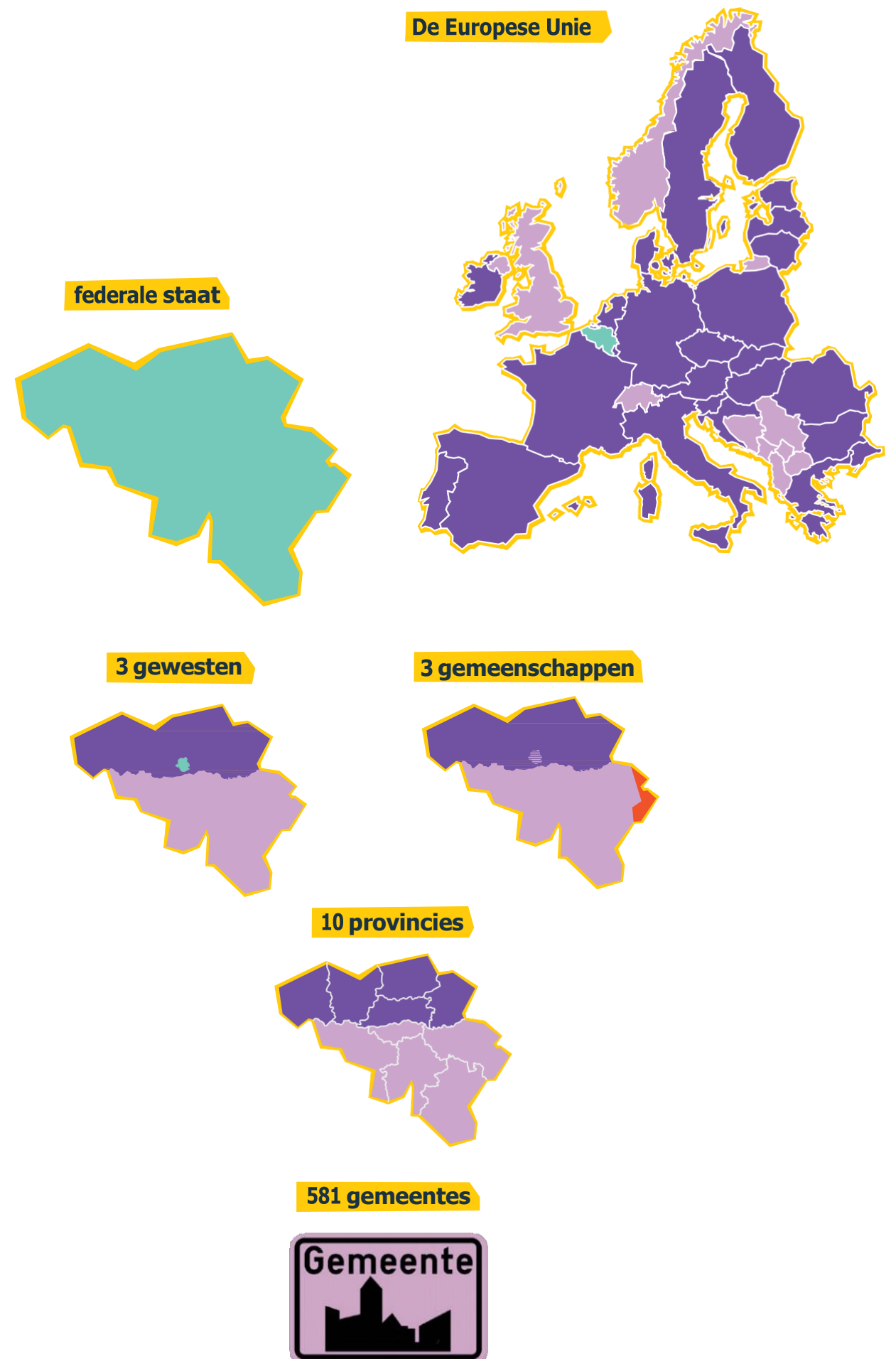
3 gemeenschappen

Er zijn 3 gemeenschappen: de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap.

10 provincies en 581 gemeentes

Er zijn 10 provincies en 581 gemeentes, waarvan 300 Vlaamse, 262 Waalse en 19 Brusselse.

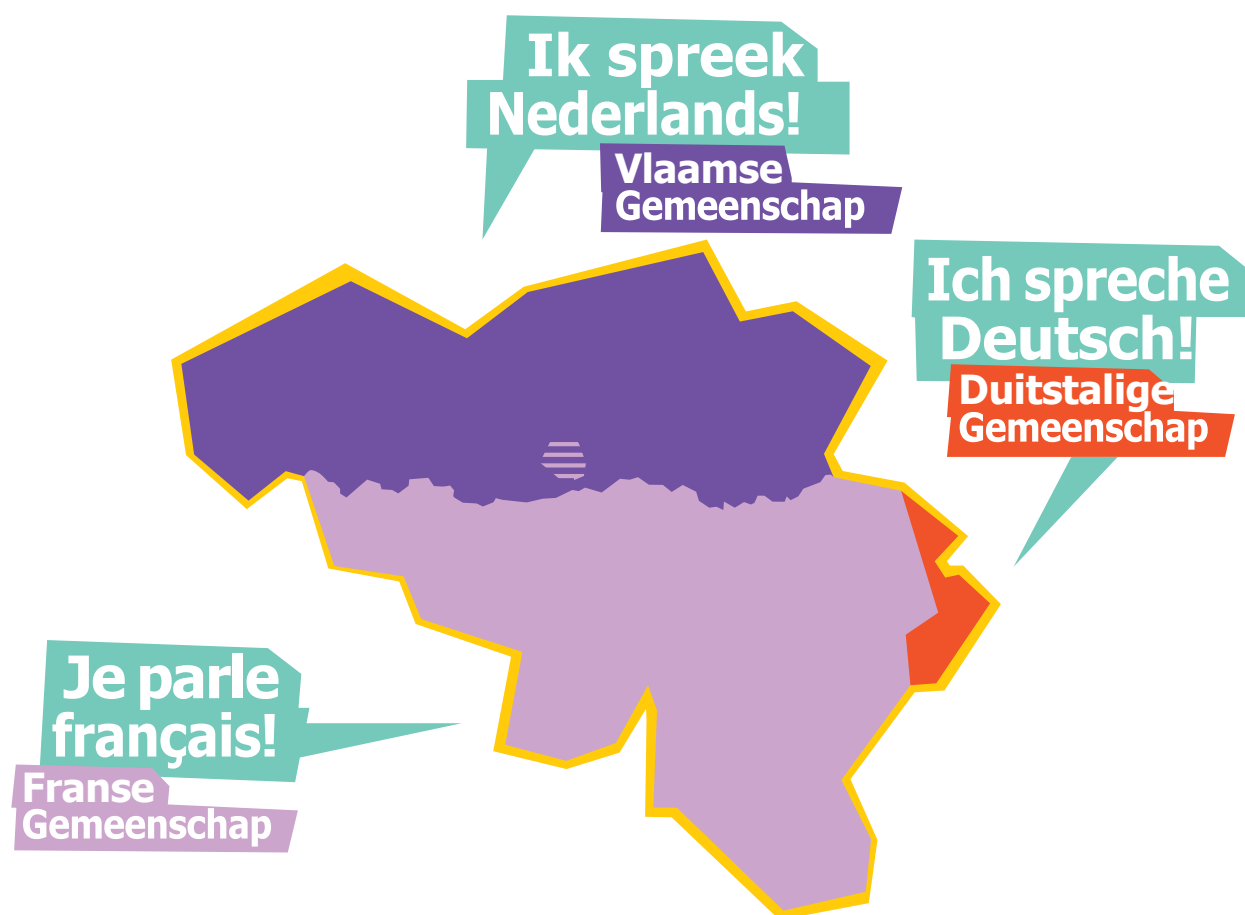
De Europese Unie

Gemeenschappen

Voor de Vlamingen lag de focus op een eigen beleid rond taal en cultuur. Daarom werd het land verdeeld in drie gemeenschappen. Een gemeenschap valt samen met een taalgebied.

Vandaag heeft elke gemeenschap een eigen parlement en regering. Die mogen zelfstandig beslissen over een aantal bevoegdheden zoals bijvoorbeeld onderwijs, jeugd, cultuur, welzijn en sport.

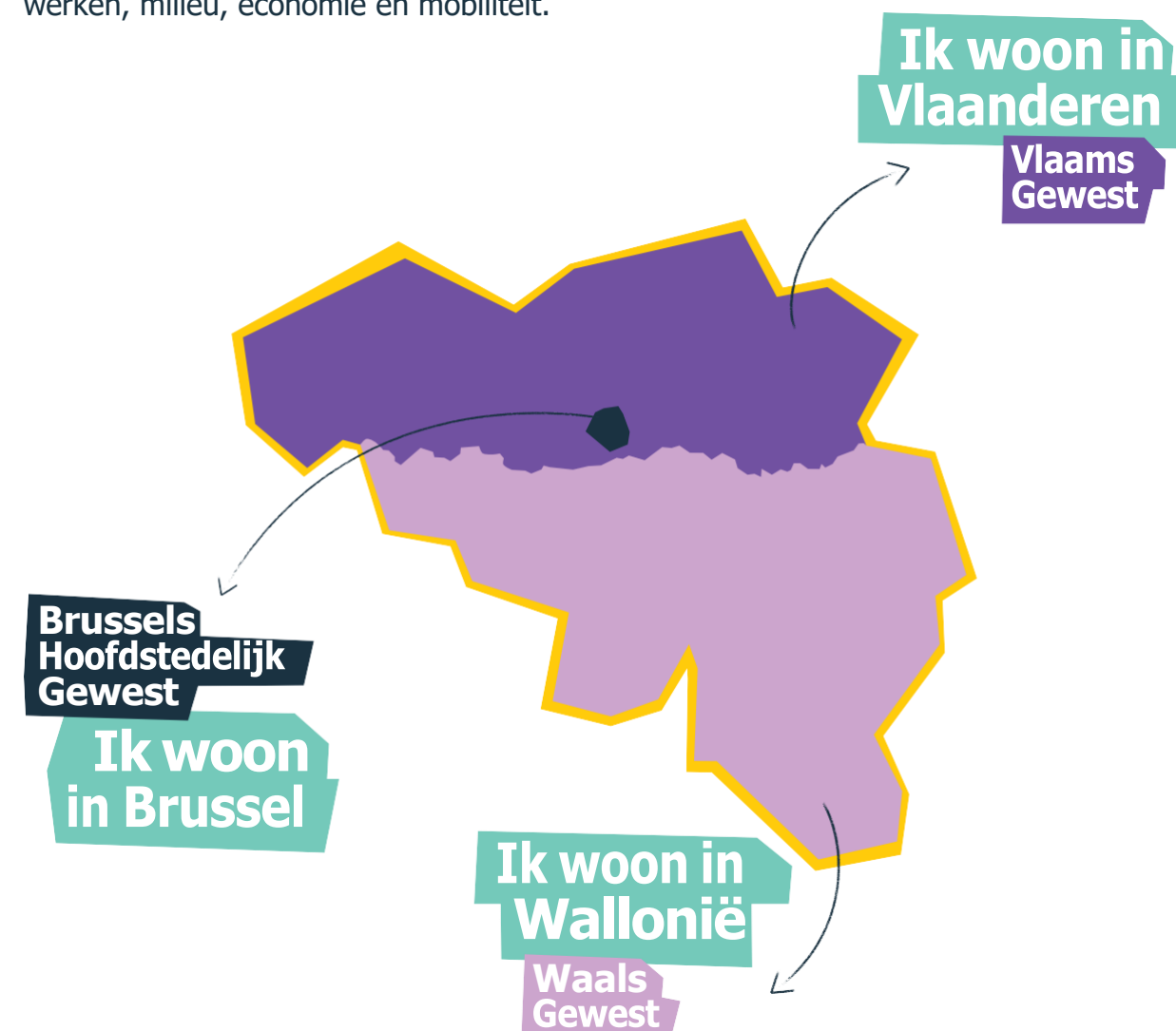

Gewesten

Voor de Walen was het belangrijk om een eigen economisch beleid te kunnen voeren. Daarom werd het land verdeeld in drie gewesten. Een gewest valt samen met een grondgebied.

Vandaag heeft elk gewest een eigen parlement en regering. Die mogen zelfstandig beslissen over een aantal bevoegdheden zoals bijvoorbeeld landbouw, openbare werken, milieu, economie en mobiliteit.

In Vlaanderen zijn het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering verantwoordelijk voor zowel de bevoegdheden van de gemeenschap als die van het gewest.

Daarnaast zijn er nog steeds zaken waarover voor heel België samen beslist wordt, bijvoorbeeld het leger of de sociale zekerheid. Er is dus ook nog een Federaal Parlement en een Federale Regering.

Wie mag wat beslissen?

Vlaanderen, België en Europa regelen andere aspecten van onze samenleving. Elk bestuursniveau mag beslissen over specifieke zaken en heeft dus eigen bevoegdheden. Dat betekent heel concreet dat elke overheid verantwoordelijk is voor andere elementen uit jouw leven. Elke verkiezing heeft dus op haar manier impact op jou.

Wat doet Vlaanderen voor jou?

Vlaanderen heeft heel wat eigen bevoegdheden. De zaken die op Vlaams niveau worden beslist, gelden voor alle Vlamingen maar niet voor de Walen. Dat verklaart bijvoorbeeld dat de schoolvakanties in Vlaanderen en Franstalig België op een ander moment vallen.

De bevoegdheden-babbel

Wat er op Vlaams niveau wordt beslist, heeft invloed op jouw leven.

Bekijk de bevoegdheden en geef enkele concrete voorbeelden.

Cultuur en Media

festivals, concerten, bibliotheken, boeken, theater, film, openbare omroep, ...

Leefmilieu en Waterbeleid

afvalverwerking, elektrische voertuigen en laadpunten, riolering, ...

Onderwijs

schoolgebouwen, ontwikkelingsdoelen, loon van leerkrachten, studiebeurzen, ...

Energie

gas en elektriciteit, windmolens, zonnepanelen...

Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelid

jeugdhulp, kinderopvang, gezondheidspreventie, ouderenzorg, zorg voor personen met een handicap, gezinsbijslag, ...

Financiën

verkeersbelasting, erfbelasting, registratierechten, ...

Jeugd

jeugdwerk, jeugdverenigingen, jeugthuizen, jeuginformatie, kinderen-en jongerenrechten, ...

Sport

sportterreinen, ondersteunen van sportclubs, topsport, sport op school, ...

Werk en Sociale Economie

arbeidsbemiddeling, dienstencheques, sociaal ondernemen, maatwerkbedrijven ...

Mobiliteit en Openbare Werken

verkeersveiligheid, bussen en trams, bruggen herstellen, fietspaden aanleggen, rijopleiding en rijexamens, ...

Dierenwelzijn

het fokken van huisdieren, transport van landbouwdieren, proefdieren, ...

Ruimtelijke Ordening en Huisvesting

sociale woningbouw, monumenten en landschappen, bouwvergunningen, woninghuur, ...

En nog veel meer!

Wat doet België voor jou?

Ook België heeft heel wat eigen bevoegdheden. De zaken die op federaal niveau worden beslist, gelden voor alle Belgen en iedereen die er woont.

De bevoegdheden-babbel

Wat er op federaal niveau wordt beslist, heeft invloed op jouw leven.

Bekijk de bevoegdheden en geef enkele concrete voorbeelden.

Defensie

beschermen van burgers en het land, hulp bij rampen, bijstand aan Belgen in het buitenland, medewerking aan VN-missies in oorlogsgebied, ...

Justitie

familierecht, strafrecht, ondernemingsrecht, gevangnissen en detentiehuisen, ...

Economie en Werk

werkloosheidsuitkeringen, fiscale en sociale fraude opsporen, sociaal overleg tussen werkgevers en werknemers, ...

Sociale Zaken

uitkering bij ziekte of arbeidsongeval, tussenkomst bij medische kosten, leefloon, pensioenen, ...

Mobiliteit

verkeersregels, rijbewijzen, treinverkeer, ...

Financiën

personenbelasting, btw, algemeen prijs- en inkomensbeleid, ...

Binnenlandse Zaken

politie, brandweer, civiele bescherming, staatsveiligheid, rampenplannen, asielbeleid, bevolkingsregisters, ...

Buitenlandse Zaken

contacten met andere landen, ontwikkelingssamenwerking, steun aan Belgen in het buitenland, vertegenwoordiging bij de internationale organisaties zoals de EU, VN, NAVO, ...

En nog veel meer!

Wat doet de Europese Unie voor jou?

Tot slot zijn er nog de Europese bevoegdheden. De zaken die op dat niveau worden beslist, gelden voor alle inwoners van de Europese Unie.

De bevoegdheden-babbel

Wat er op Europees niveau wordt beslist, heeft invloed op jouw leven.

Bekijk de bevoegdheden en geef enkele concrete voorbeelden.

Milieu en Energie

strijd tegen klimaatopwarming, omschakelen naar groene energie, ...

Economie en Financiën

werkloosheidsuitkeringen, fiscale en sociale fraude opsporen, sociaal overleg tussen werkgevers en werknemers, ...

Mensenrechten

respecteren van de mensenrechten en menselijke waardigheid, handhaven van non-discriminatierechten, ...

Cultuur en Onderwijs

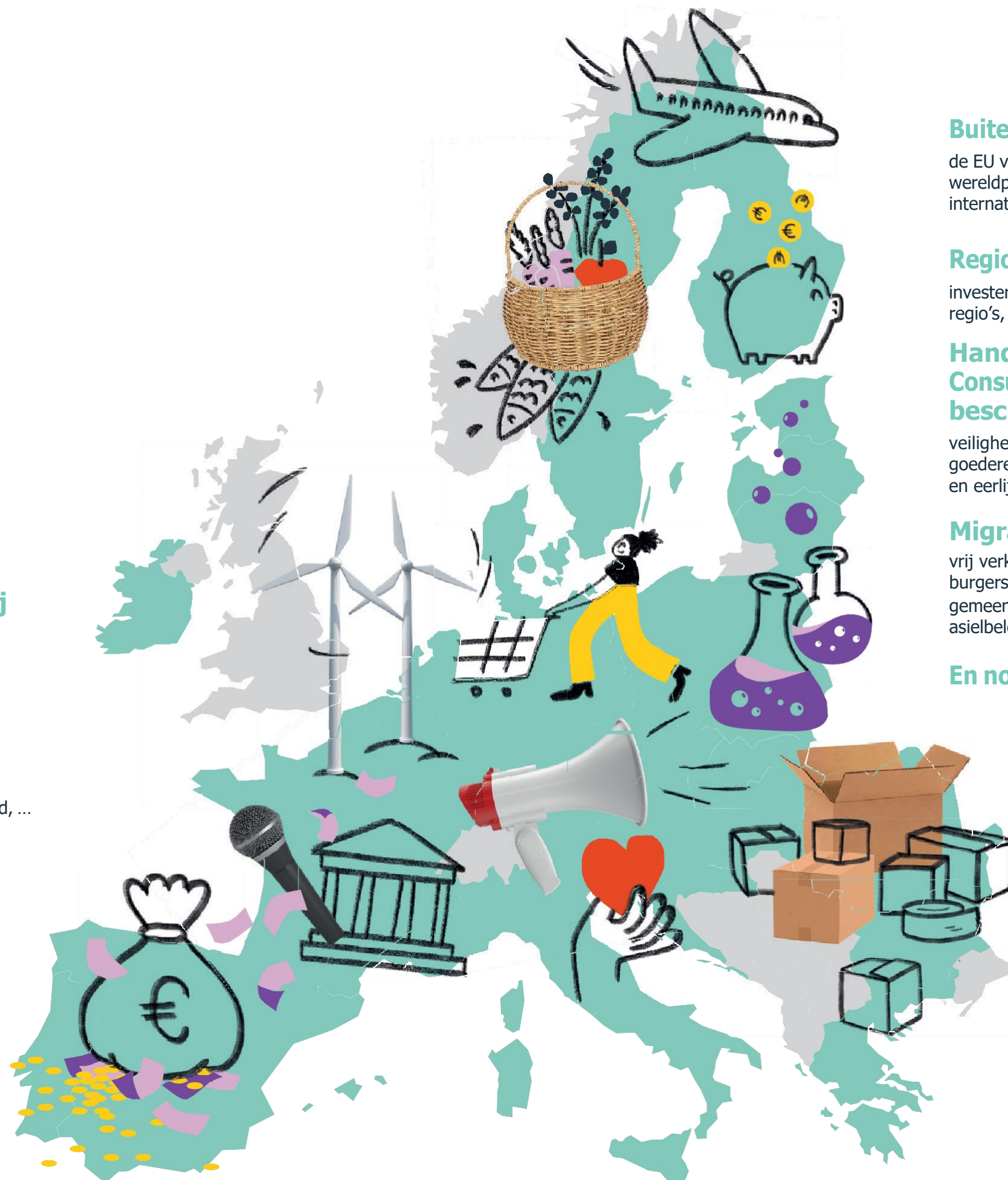
internationale uitwisselingen voor scholieren en studenten, culturele samenwerking, meertaligheid stimuleren, ...

Landbouw, Visserij en Voedsel

veilig voedsel, duidelijke labels en etiketten, ...

Wetenschap en Technologie

investeren in internationaal onderzoek, ruimtevaartbeleid, ...

Buitenlandse Zaken

de EU vertegenwoordigen in de wereldpolitiek, opkomen voor internationale veiligheid, ...

Regionaal Beleid

investeren in economisch armere regio's, ...

Handel en Consumentenbescherming

veiligheidscontrole van goederen, garantie verzekeren, vrije en eerlijke handel in de EU, ...

Migratie

vrij verkeer van EU-burgers garanderen, een gemeenschappelijk migratie- en asielbeleid uittekenen, ...

En nog veel meer!

Wat is het verschil tussen het parlement en de regering?

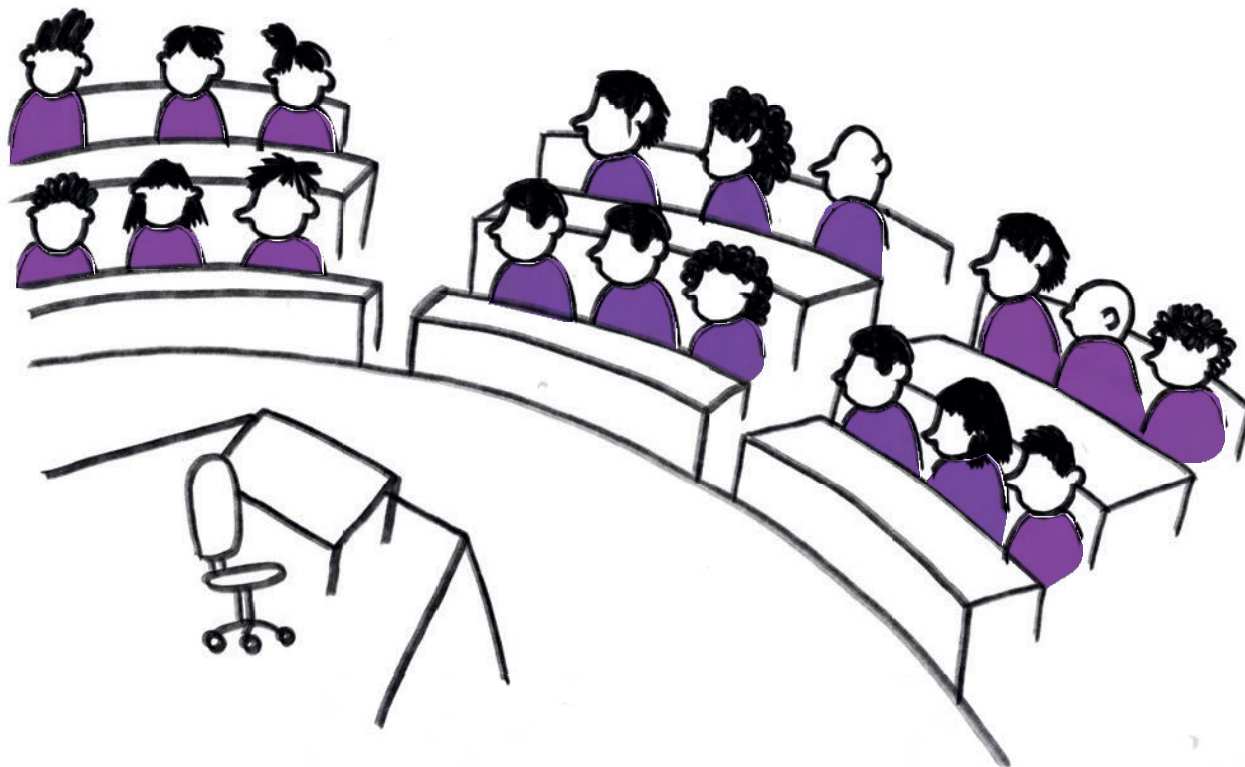
Op 9 juni kies je voor de volksvertegenwoordigers van de verschillende parlementen. Je stem gaat naar een kandidaat-parlementslid en niet naar een kandidaat-minister. Het parlement is de wetgevende macht en de regering de uitvoerende. Ze hebben elk hun eigen opdracht.

Ontdek op basis van de werking van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering wat die opdracht precies is.

Wat zijn de taken van het Vlaams Parlement?

Het Vlaams Parlement is de wetgevende macht van Vlaanderen. Het is verantwoordelijk voor Vlaamse bevoegdheden. Het bestaat uit 124 volksvertegenwoordigers. In de vijf Vlaamse provincies worden samen 118 volksvertegenwoordigers verkozen, in Brussel 6.

Na de verkiezingen wordt op basis van het aantal geldige stemmen berekend hoeveel kandidaten er per partij verkozen zijn. Het aantal zetels in het parlement wordt dus verdeeld over de partijen.

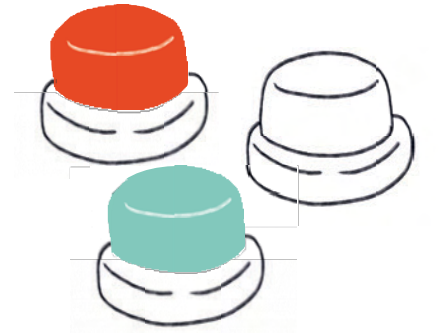

Het parlement heeft drie belangrijke taken:

○ Het stemmen van decreten

Een decreet is een Vlaamse wet. In een parlementaire democratie moeten beslissingen goedgekeurd worden door een meerderheid. Elk voorstel wordt eerst grondig besproken in kleine groepen, de commissies. Daarna debatteren alle volksvertegenwoordigers erover en volgt de stemming.

Een voorstel wordt goedgekeurd als de meerderheid, de helft plus 1, van de stemmen 'voor' is.

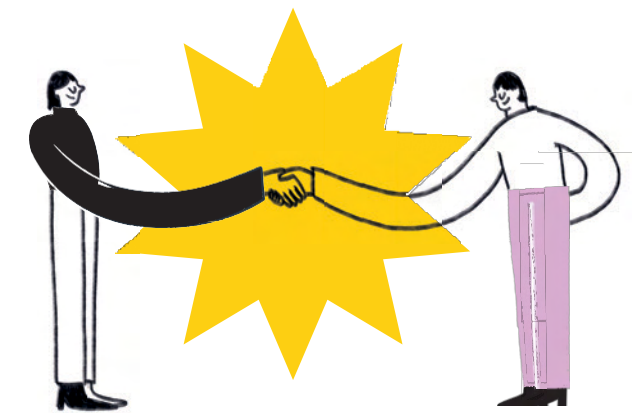
○ Het controleren van de Vlaamse Regering

De ministers vormen samen de regering. Zij besturen Vlaanderen. Ze doen dat onder andere door het uitvoeren van de decreten. Het Vlaams Parlement benoemt de Vlaamse Regering en controleert nadien of ze haar taak goed uitvoert. De ministers moeten steeds verantwoording afleggen. De volksvertegenwoordigers kunnen schriftelijke en mondelinge vragen stellen. De ministers moeten naar het parlement komen om deze vragen te beantwoorden.

○ Het goedkeuren van de begroting

De begroting is een schatting van de inkomsten en de uitgaven van de overheid. Anders gezegd, hoeveel geld zal er zijn en hoeveel is er nodig om de plannen uit te voeren?

Besturen betekent keuzes maken. Elke beslissing die de regering neemt, kost geld. De regering stelt elk jaar een gedetailleerde begroting op. Die wordt grondig bestudeerd door de volksvertegenwoordigers in het parlement. Pas als de begroting daar wordt goedgekeurd, kan de regering aan het werk.

Op woensdag vindt de plenaire vergadering plaats. Dat is het overleg van alle volksvertegenwoordigers samen. In de plenaire vergadering wordt over de decreten gestemd. Ook de begroting wordt daar goedgekeurd.

Het Vlaams Parlement heeft heel wat bevoegdheden. Het is als volksvertegenwoordiger bijna onmogelijk om van alles op de hoogte te zijn. Met alle verkozenen samen inhoudelijke discussies voeren, is ook moeilijk. Daarom zijn er commissies.

Een commissie is een groep van volksvertegenwoordigers die zich gespecialiseerd hebben in een bepaald onderwerp. Elke commissie telt 15 leden en behandelt specifieke thema's. Zo zijn er bijvoorbeeld de commissie Cultuur, de commissie Onderwijs, de commissie Welzijn, de commissie Mobiliteit, ...

Wat zijn de taken van de Vlaamse Regering?

De Vlaamse Regering is de uitvoerende macht van Vlaanderen. Ze bestaat uit maximaal 11 Vlaamse ministers. Aan het hoofd staat de minister-president. Samen besturen ze Vlaanderen. Het parlement controleert of ze dat goed doet. Om een regering te vormen, heb je de steun van de meerderheid van de volksvertegenwoordigers in het parlement nodig.

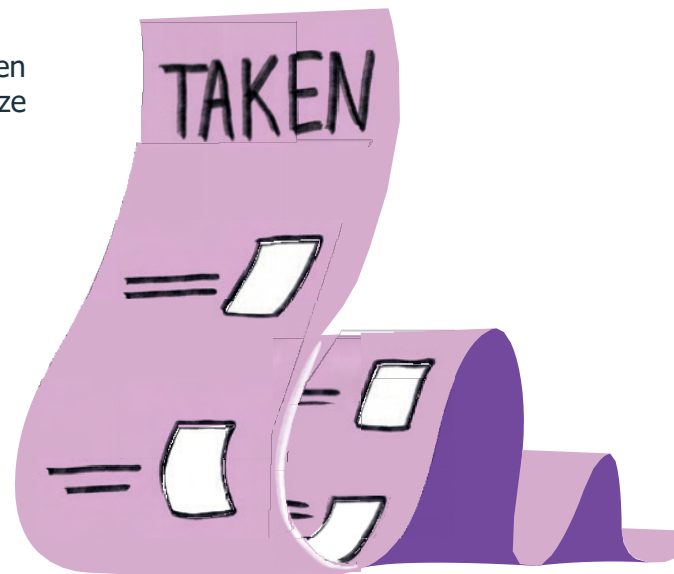
Het is uitzonderlijk dat één partij na de verkiezingen de helft plus 1 van het totaal aantal volksvertegenwoordigers mag afvaardigen. Daarom gaan twee of meer partijen met elkaar in gesprek. Ze zoeken uit op welke manier ze kunnen samenwerken.

Als dat lukt, vormen ze een coalitie. Deze partijen schrijven een regeerakkoord waarin staat wat ze samen willen realiseren.

Daarna duiden ze de ministers aan die deze plannen zullen uitvoeren. Heel vaak zijn dat verkozen volksvertegenwoordigers, maar dat moet niet. Het Vlaams Parlement benoemt de ministers.

De regering neemt initiatieven die ze nodig vindt om Vlaanderen te besturen en ze voert de decreten uit die het Vlaams Parlement heeft goedgekeurd.

De ministers komen wekelijks samen op het kabinet van de minister-president.

DEEL II

De voorbereiding

Om de hoeveel jaar zijn er verkiezingen?

Op 9 juni 2024
zijn er drie
verkiezingen*

Je kiest voor:

- het Vlaams Parlement
- de Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers
- het Europees Parlement

*als je in Brussel woont, kies je ook nog voor het Brussels Parlement.

Je kiest de kandidaten voor een legislatuur of zittingsperiode. Dat is de termijn waarvoor een parlement verkozen wordt. Het is dus de periode van de ene verkiezing tot de volgende.

Het Vlaams Parlement heeft een zittingsperiode van 5 jaar. Om de 5 jaar zijn er verkiezingen. Er kunnen geen vervroegde verkiezingen plaatsvinden.

Ook de Kamer van volksvertegenwoordigers wordt voor 5 jaar verkozen. Er kunnen vervroegde verkiezingen plaatsvinden als de Kamer geen vertrouwen meer heeft in de Federale Regering. Of als de regering zelf haar ontslag aanbiedt.

Het Europees Parlement heeft ook een zittingsperiode van 5 jaar.

De verkiezingen voor de provincie- en gemeenteraden vinden om de 6 jaar plaats. In 2024 vallen deze uitzonderlijk samen in hetzelfde jaar als de andere verkiezingen.

Wanneer stemmen we?

	Gemeente	Provincie	Gewesten en Gemeenschappen	Federaal	Europa
					
2024					
2025					
2026			Verkiezingen om de 5 jaar	Verkiezingen om de 5 jaar (Behalve wanneer de regering valt.)	Verkiezingen om de 5 jaar
2027	Verkiezingen om de 6 jaar	Verkiezingen om de 6 jaar			
2028					
2029					
2030					

Waarom stem je in Antwerpen niet op dezelfde kandidaten als in Limburg?

Voor de verkiezingen worden het land en de deelstaten opgesplitst in kieskringen. In elke kieskring wordt een aantal volksvertegenwoordigers verkozen. De aantallen staan vast. Je kan enkel stemmen op de kandidaten uit jouw kieskring. Een kandidaat kan maar in 1 kieskring op een lijst staan.

De Vlaamse verkiezingen

Het Vlaams Parlement bestaat uit 124 volksvertegenwoordigers.

Zij komen uit 6 verschillende kieskringen. Die vallen samen met de vijf Vlaamse provincies en Brussel. Hoe meer inwoners een kieskring heeft, hoe meer volksvertegenwoordigers er uit die kieskring verkozen worden.

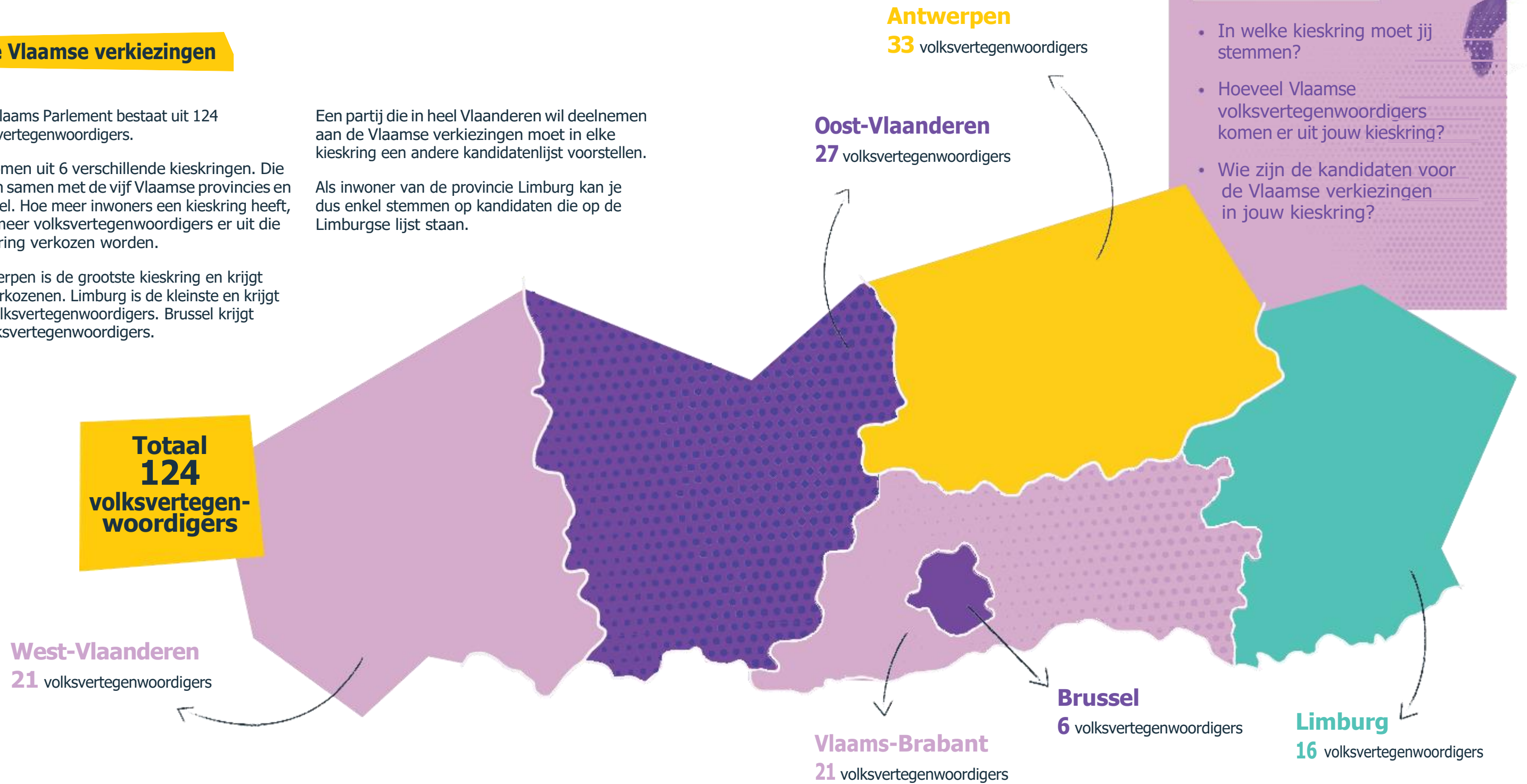
Antwerpen is de grootste kieskring en krijgt 33 verkozenen. Limburg is de kleinste en krijgt 16 volksvertegenwoordigers. Brussel krijgt 6 volksvertegenwoordigers.

Een partij die in heel Vlaanderen wil deelnemen aan de Vlaamse verkiezingen moet in elke kieskring een andere kandidatenlijst voorstellen.

Als inwoner van de provincie Limburg kan je dus enkel stemmen op kandidaten die op de Limburgse lijst staan.

De kieskringwis

- In welke kieskring moet jij stemmen?
- Hoeveel Vlaamse volksvertegenwoordigers komen er uit jouw kieskring?
- Wie zijn de kandidaten voor de Vlaamse verkiezingen in jouw kieskring?

De federale verkiezingen

Het Federaal Parlement bestaat uit de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat.

De leden van de Senaat, de senatoren, worden niet rechtstreeks verkozen.

De Kamer bestaat uit 150 volksvertegenwoordigers. Zij komen uit 11 kieskringen. Die vallen samen met alle Belgische provincies en Brussel. Hoe meer inwoners een kieskring heeft, hoe meer volksvertegenwoordigers er uit die kieskring verkozen worden.

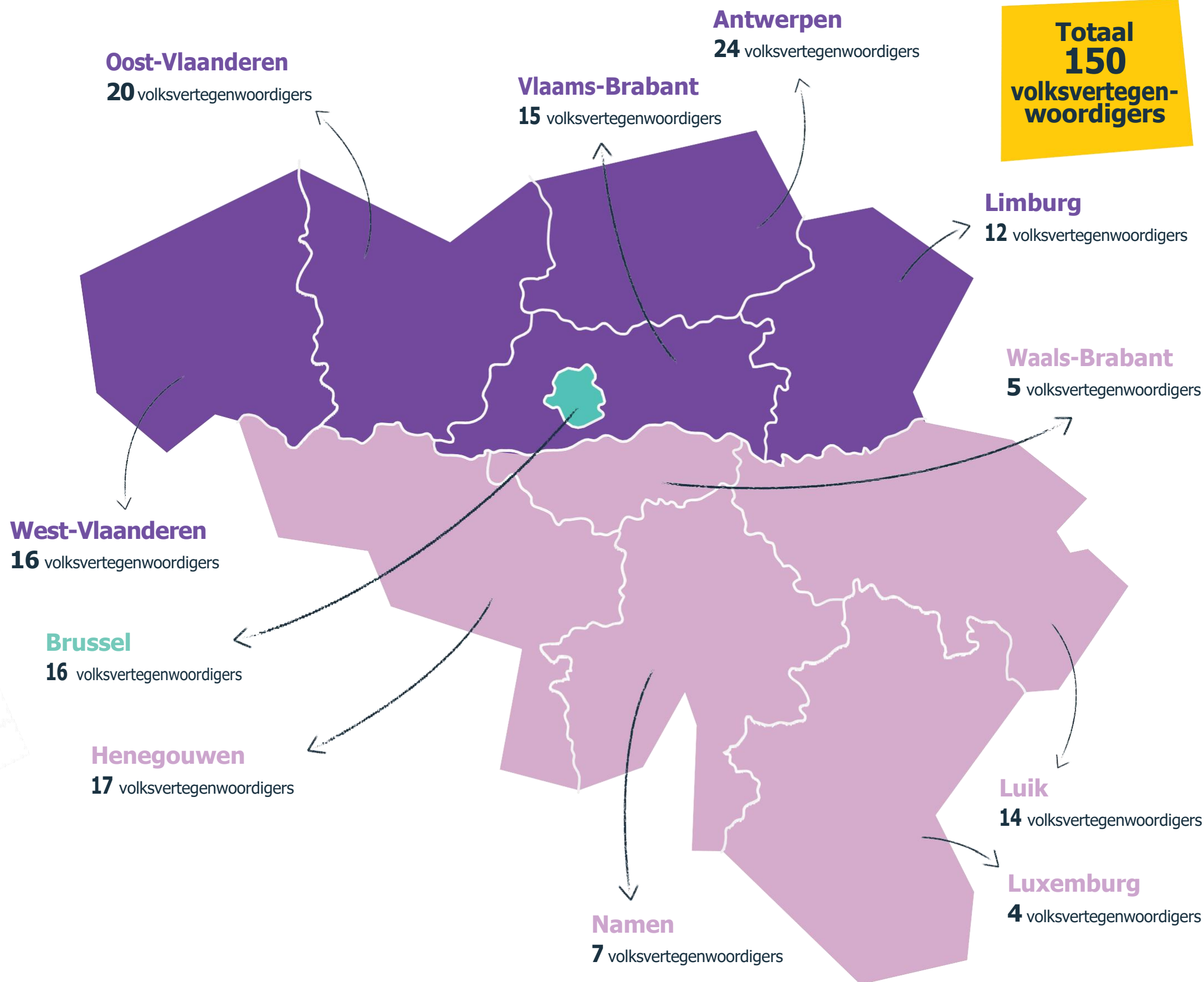
Zo mag Antwerpen ook in de Kamer de meeste volksvertegenwoordigers afvaardigen, 24 van de 150. Luxemburg mag dan weer het minste aantal afvaardigen, 4 van de 150.

Een partij die in heel België wil deelnemen aan de federale verkiezingen moet in elke kieskring een andere kandidatenlijst voorstellen. Er zijn bijna geen partijen die in het hele land kandidatenlijsten indienen.

Als inwoner van de kieskring Oost-Vlaanderen kan je dus enkel stemmen op kandidaten van de Oost-Vlaamse lijst.

De kieskringkwis

- In welke kieskring moet jij stemmen?
- Hoeveel federale volksvertegenwoordigers komen er uit jouw kieskring?
- Wie zijn de kandidaten voor de federale verkiezingen in jouw kieskring?

De Europese verkiezingen

Het Europees Parlement bestaat uit 720 volksvertegenwoordigers. De volksvertegenwoordigers komen uit de 27 landen van de Europese Unie.

Het aantal volksvertegenwoordigers per land hangt af van het aantal inwoners van dat land. Hoe groter het bevolkingscijfer, hoe meer volksvertegenwoordigers. Zo mag Duitsland de meeste volksvertegenwoordigers afvaardigen, 96 van de 720. In België worden er 22 verkozen.

Een partij die in Vlaanderen wil deelnemen aan de Europese verkiezingen, moet maar 1 kandidatenlijst indienen. Alle kiezers in Vlaanderen stemmen dus op dezelfde kandidaten. De Nederlandstalige kiezers in Brussel trouwens ook.

De kieskringkwis

Wie zijn de kandidaten voor de Europese verkiezingen in jouw kieskring?

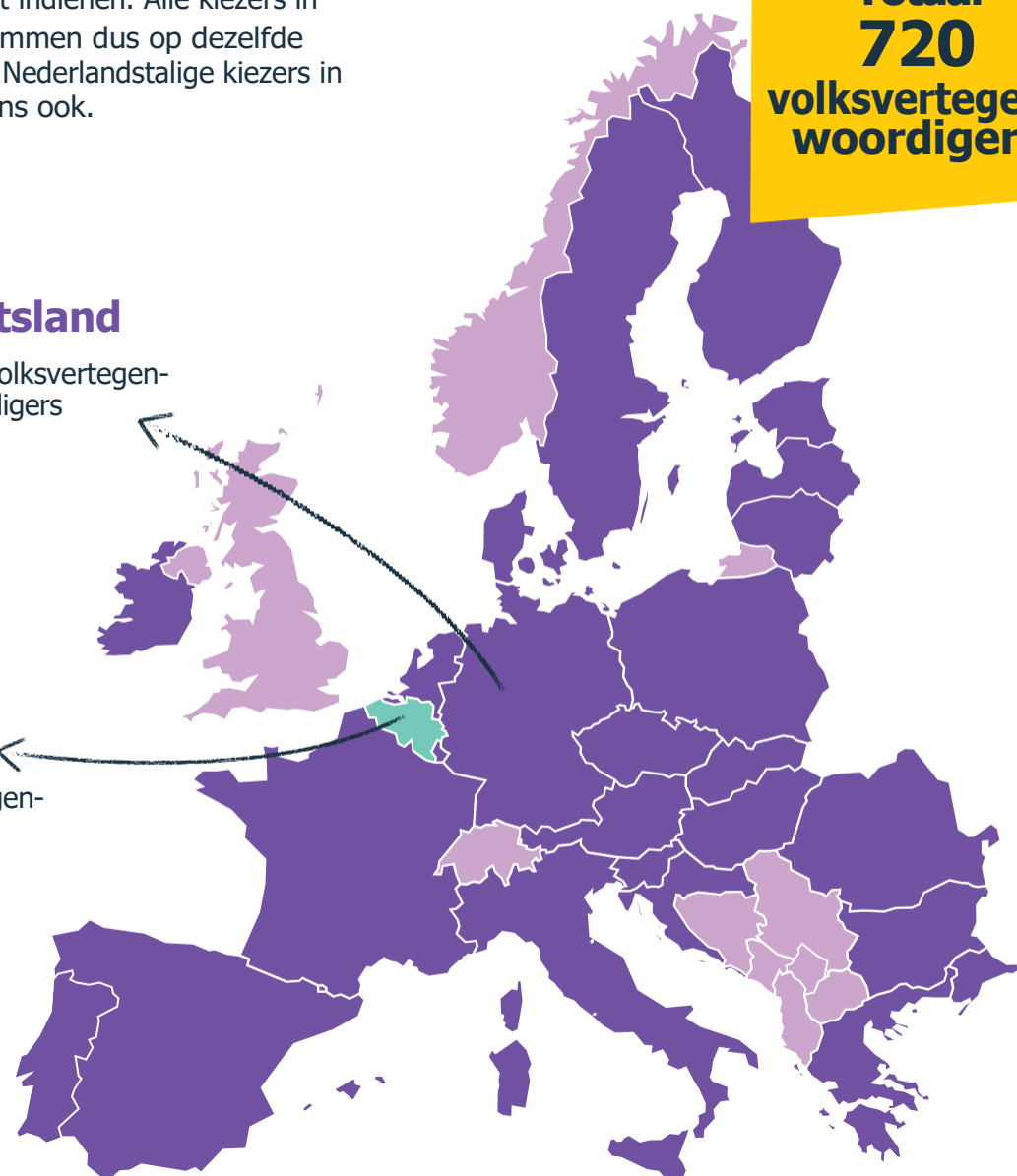
**Totaal
720
volksvertegen-
woordigers**

Duitsland

96 volksvertegenwoordigers

België

22 volksvertegenwoordigers

Brussel, een speciaal geval

Als je in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest woont, is stemmen een beetje ingewikkelder. Het Gewest bestaat uit 19 gemeentes en is officieel tweetalig.

Als Brusselaar moet je in het stemhokje eerst een keuze maken tussen de Franstalige en de Nederlandstalige lijsten. Pas dan kan je een stem uitbrengen op de partij of kandidaat van je keuze.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ook een eigen parlement. Dat bestaat uit 89 volksvertegenwoordigers: 72 Franstaligen en 17 Nederlandstaligen. De kandidaten moeten op voorhand aanduiden tot welke taalgroep ze horen.

Kies je voor de Nederlandstalige lijsten, dan mag je ook nog kandidaten voor het Vlaams Parlement kiezen. 6 van de 124 Vlaamse volksvertegenwoordigers komen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Vlaams Parlement

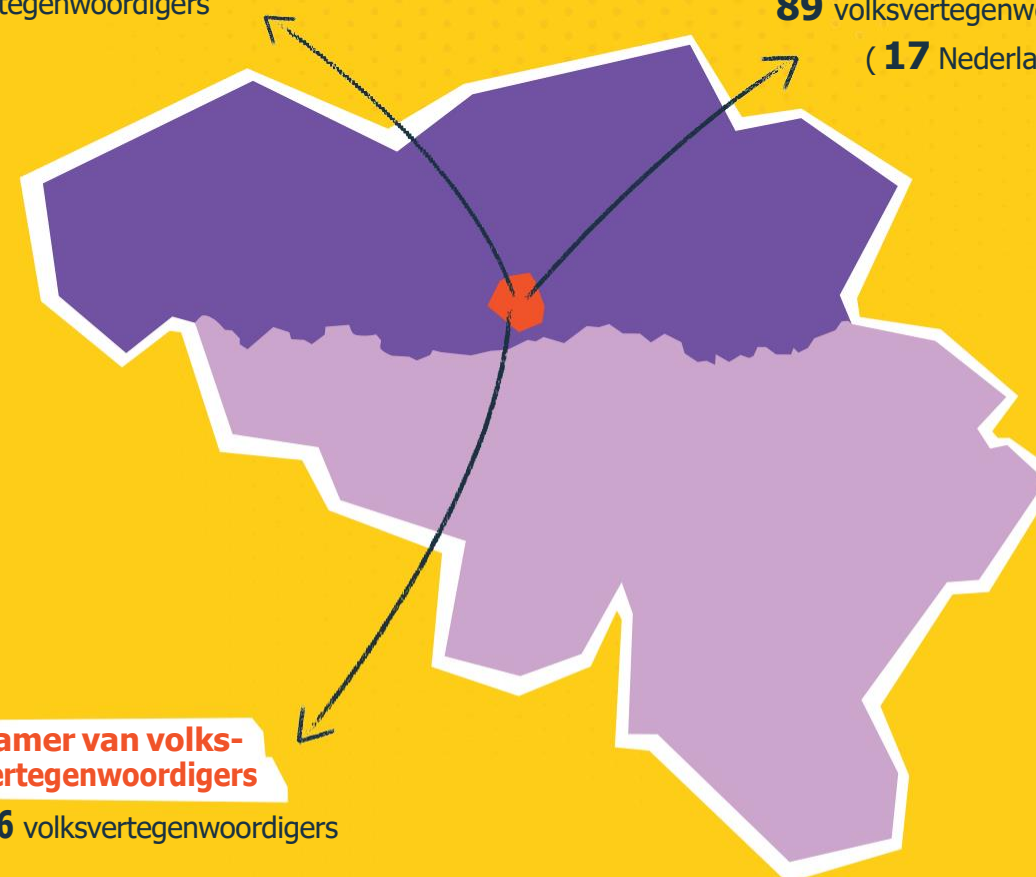
6 volksvertegenwoordigers

Brussels Hoofdstedelijk Parlement

89 volksvertegenwoordigers
(**17** Nederlandstalig)

Kamer van volksvertegenwoordigers

16 volksvertegenwoordigers

Wat is de rol van politieke partijen bij verkiezingen?

In Vlaanderen, België en Europa zijn verschillende partijen actief.

Een partij bestaat uit mensen met dezelfde politieke opvatting. De leden hebben dezelfde ideeën over hoe de samenleving eruit moet zien. Een politieke partij weet ook op welke manier ze de maatschappij vorm wil geven en besturen. Deze principes vormen de essentie van de partij. De ideeën, principes en standpunten vormen samen het partijprogramma.

Elke politieke partij heeft een eigen bestuur en een partijvoorzitter. Die leiden de partij. Partijen hebben ook provinciale en lokale afdelingen. Iedereen kan lid worden van een politieke partij. Meestal moet je daarvoor lidgeld betalen.

Bij verkiezingen wil elke partij zoveel mogelijk mensen overtuigen van haar ideeën en kandidaten. Ze hoopt op veel stemmen en verkozen volksvertegenwoordigers. Op die manier kan ze invloed uitoefenen op het bestuur en zo haar ideeën voor de toekomst van de maatschappij uitvoeren.

Als je wil weten of een partij bij je past, ga je op zoek naar het programma van de partij. Zo weet je welke partij(en) zaken verdedigen die voor jou belangrijk zijn.

Hoe stelt een partij een kieslijst met kandidaten samen?

Als er verkiezingen zijn, stelt elke partij een lijst met kandidaten samen. Op die lijst staat de naam van de partij, het lijstnummer en de namen van alle kandidaten voor die partij.

Een kandidaat mag slechts op één lijst staan. Als de kandidaat zich verkiesbaar stelt voor het Vlaams Parlement, kan die niet op de lijst voor de federale of Europese verkiezingen staan.

Hoe word je nu kandidaat voor een partij? Je kan jezelf aanbieden bij een partij. Maar meestal vraagt een partij aan mensen om kandidaat te worden. Het partijbestuur stelt de lijst samen.

Elke partij probeert om een mix van kandidaten op de lijst te zetten. Zo wil ze zoveel mogelijk kiezers aanspreken. Je vindt meestal jonge en oudere kandidaten op een lijst, bekende politici en nieuwe kandidaten, mensen met en zonder diploma, kandidaten uit verschillende beroeps- en bevolkingsgroepen.

Op een lijst moeten evenveel mannen als vrouwen staan. De eerste en tweede kandidaat mogen niet hetzelfde geslacht hebben.

Over de vorming van de lijst wordt vaak stevig onderhandeld. Als de lijst klaar is, moeten de partijleden ze goedkeuren.

Feit of fictie?

Enkel politieke partijen kunnen een kandidatenlijst indienen. Is dit feit of fictie?

Fictie = Je moet geen politieke partij oprichten om deel te nemen aan de verkiezingen. Je kan samen met bijvoorbeeld vrienden een kandidatenlijst indienen. Je moet dan wel een aantal handtekeningen verzamelen.

Er zijn twee opties:

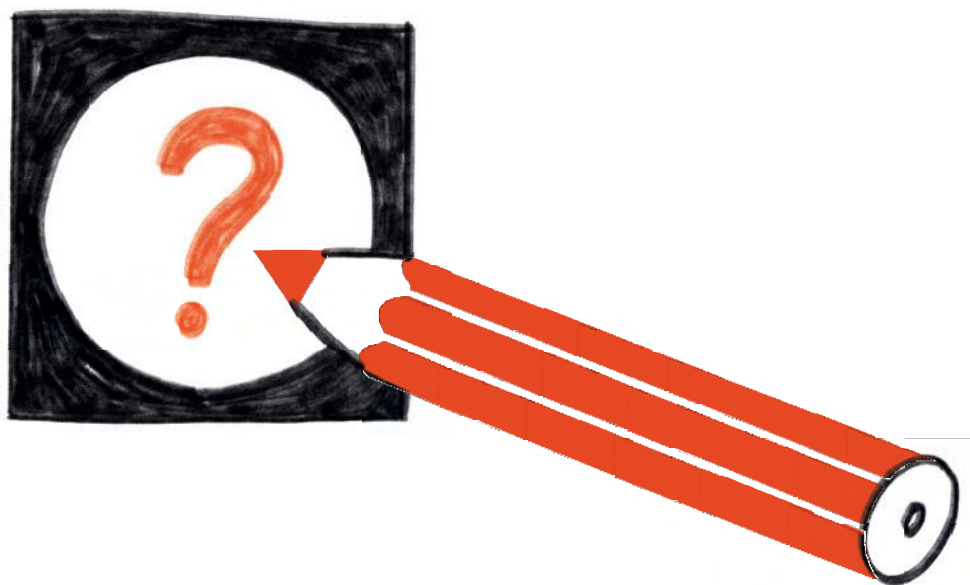
1. Je vraagt twee volksvertegenwoordigers om hun handtekening.
2. Je gaat op zoek naar de handtekeningen van 400 of 500 kiezers uit jouw kieskring.

Welke partijen zijn tot juni 2024 vertegenwoordigd in het Vlaams Parlement?

N-VA, cd&v en Open Vld hebben samen de meerderheid van de zetels in het Vlaams Parlement. Deze partijen vormen samen de Vlaamse Regering.

De oppositie in het parlement bestaat uit de partijen die niet mee besturen. Tot juni 2024 zijn dat Vlaams Belang, Groen, Vooruit en PVDA.

Je vindt hier hoe de partijen zichzelf omschrijven. Ze staan in alfabetische volgorde.

cd&v

Cd&v staat voor Christen-Democratisch en Vlaams. Cd&v heeft als partijkleur oranje.

Voor cd&v telt elke mens. De partij ijvert voor een warm Vlaanderen waarin mensen respect hebben voor elkaar én hun omgeving. Daarbij vertrekt de partij vanuit een vertrouwen in mensen. Mensen nemen hun verantwoordelijkheid op door hun talenten in te zetten voor elkaar en voor een betere samenleving.

Ze ontmoeten elkaar in het gezin, de buurt, de vereniging, de school, op het werk ... En vormen zo een sterke gemeenschap die elke uitdaging aankan, met een overheid die vertrouwen heeft in mensen en kwetsbaren beschermt in plaats van een betuttelende overheid die zegt hoe mensen moeten leven.

Meer informatie over de partij vind je op www.cdenv.be.

GROEN

Groen heeft als partijkleur groen.

Groen staat voor eerlijk klimaatbeleid dat iedereen meeneemt. Dat betekent dat we van de ecologische keuze de goedkoopste en gemakkelijkste keuze maken en dat we grote vervuilers doen betalen. We zorgen voor beter en goedkoper openbaar vervoer, meer groene jobs en meer gezonde natuur die ons beschermt tegen de gevolgen van de klimaatcrisis.

Groen staat voor goede betaalbare zorg voor iedereen. Of het nu gaat over de jeugd- of ouderenzorg, de kinderopvang of de zorg voor mensen met een handicap: zorg - fysiek én mentaal - is een basisrecht, daarop bespaar je niet.

Groen staat voor eerlijke kansen voor iedereen.

Iedereen heeft recht op een leerkracht voor de klas, een job met een eerlijk inkomen en een warme thuis. We pakken armoede aan en laten de extreemrijken eerlijk bijdragen. Zo zorgen we samen voor een eerlijke, rechtvaardige samenleving voor iedereen.

Eerlijk klimaatbeleid, goede betaalbare zorg en eerlijke kansen. Enkel met Groen.

Meer informatie over Groen vind je op www.groen.be.

NVA

VOOR VLAANDEREN. VOOR WELVAART

N-VA staat voor Nieuw-Vlaamse Alliantie. N-VA heeft als partijkleur geel.

De N-VA gaat voluit voor een welvarend Vlaanderen. Waar het goed is om leven. Waar werken en ondernemen loont. Waar jongeren genieten van goed onderwijs en zo goede kansen krijgen. Waar we samen zorg dragen voor wie dat nodig heeft. Waar politici op de centen letten en efficiënt besturen.

De N-VA wil dat bereiken met een hervorming van onze staatsstructuur. Met het N-VA-programma voor confederalisme komt er een krachtig alternatief voor het vastgeroeste België. Vlaanderen en Wallonië moeten eigen keuzes maken en zo ook zelf verantwoordelijkheid dragen. Eigen problemen pakken we aan met

eigen oplossingen en eigen centen. En waar Vlaanderen en Wallonië samenwerken, beslissen we ook samen.

Andere N-VA-accenten? Een verstandig klimaatbeleid met oog voor innovatie. Aandacht voor onze vrijheid en veiligheid. Het beschermen van onze democratie, in Vlaanderen en in Europa. Een streng maar rechtvaardig migratiebeleid. Een gezonde trots over onze gemeenschappelijke Vlaamse identiteit, met het Nederlands als bindmiddel tussen iedereen die in Vlaanderen woont.

Meer informatie vind je op www.n-va.be.

Vld in Open Vld staat voor Vlaamse liberalen en democraten. Open Vld heeft als partijkleur blauw.

Liberalisme betekent vrijheid en vooruitgang voor iedereen. Elk individu heeft basisrechten, zoals het recht op vrije meningsuiting, op privacy of op gelijke behandeling. Voor liberalen is het belangrijk dat de overheid niet alles regelt. Een vrije markt en ondernemerschap zorgen voor vooruitgang en vernieuwing, voor economische groei en welvaart. En een sterke economie is belangrijk voor de vrijheid van mensen. Denk maar aan het uitbreiden van studentenuren of flexi-jobs waardoor de koopkracht én dus ook de welvaart stijgt.

Gelijke kansen, sociale mobiliteit en emancipatie zijn de andere kernwaarden van een liberale visie. Dat betekent toegankelijk onderwijs, een sociale zekerheid voor wie tegenslag kent en een zo groot mogelijk zelfbeschikkingsrecht. Het liberalisme gaat niet om het recht van de sterkste, maar om vooruitgang voor iedereen. Het benadrukt een open samenleving waar respect voor elkaars vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid essentieel zijn.

Meer informatie vind je op www.openvld.be.

PVDA staat voor Partij van de Arbeid. PVDA heeft als partijkleur rood.

Eerst de mensen, niet de winst. Niets typeert de PVDA beter dan dit uitgangspunt. Mensen zijn geen nummer. Een mens is meer. Een samenleving is geen jackpot. Een samenleving is meer.

De commercie wint steeds meer veld. Gezondheid, werk, onderwijs, milieu, inspraak, internationale solidariteit en vrede worden opgeofferd aan het koude geldgewin.

Wij willen de prioriteiten opnieuw juist stellen. De samenleving weer op haar voeten zetten. Vandaar 'eerst de mensen, niet de winst'.

Ook in de PVDA geldt het uitgangspunt: 'eerst de mensen'. Een partij waar gewone mensen zich thuis voelen. Een partij waar waarden als menselijkheid, solidariteit en rechtvaardigheid echt iets willen zeggen. Een partij die niet eigenwijs is, maar wel eigenzinnig. Die zegt waar het op staat. Links voor de raap.

Meer informatie vind je op www.pvda.be.

Vlaams Belang heeft als partijkleuren geel en zwart.

Het Vlaams Belang wil een onafhankelijk Vlaanderen. De partij wil dat Vlaanderen alle beslissingen zelf kan nemen en dus ook wat het met zijn centen doet. Het Vlaams Belang wil dat Vlaanderen een lidstaat blijft van de Europese Unie, maar is tegen een EU-superstaat die ons te veel regels oplegt.

Het Vlaams Belang wil minder immigratie. Wie naar hier komt, moet zich aanpassen aan onze regels en cultuur. Maar wie hier woont en zich aanpast, is voor het Vlaams Belang volwaardig Vlaming, ongeacht waar je vandaan komt.

De partij wil dat misdaad streng wordt bestraft. Het Vlaams Belang is ook een sociale partij. Mensen die het moeilijk hebben, bijvoorbeeld door een handicap, moeten voor het Vlaams Belang goed worden geholpen.

Het Vlaams Belang heeft natuurlijk ook standpunten over alle andere onderwerpen zoals onderwijs, milieu, werk en verkeer. Alle informatie hierover vind je op www.vlaamsbelang.org.

Vooruit heeft als partijkleur rood.

Laat de politiek je koud? Begrijpelijk, maar: het doet er wél toe. Jouw keuze bepaalt of en wat je kunt studeren, want studeren kost een hoop geld. Jouw keuze bepaalt of je voldoende netto overhoudt in je portemonnee. Jouw keuze bepaalt of je betaalbare en goeie zorg krijgt wanneer je ziek bent of in de knoop zit met jezelf.

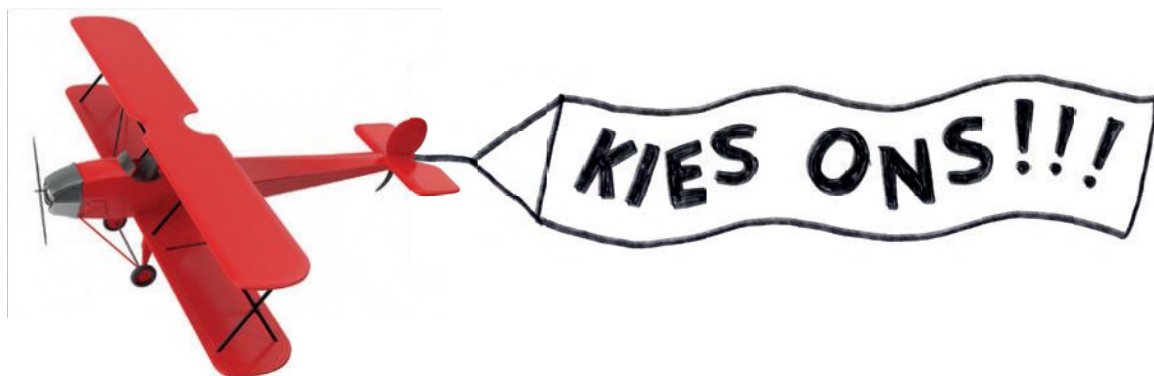
Vooruit doorbreekt de stilstand. Wij willen gewone dingen weer mogelijk maken: een eigen stek kopen met uw lief of een goeie job die je toelaat om iets plezants te doen met vrienden.

Daar is solidariteit voor nodig. Solidariteit is uw deel doen en uw deel krijgen. Dat is bijdragen naar vermogen en krijgen naar noden. Dat is niet alleen overleven, maar vooral ook goed leven en genieten! Onze keuze is duidelijk. Wat kies jij? Jij bepaalt straks mee hoe de toekomst er uitziet. Die keuze is simpel. Het is Vooruit met je koopkracht, je gezondheid, je onderwijs. Of het is achteruit. Kies maar.

Meer weten? www.vooruit.org.

Hoe proberen de partijen je te overtuigen?

Elke partij, elke kandidaat wil natuurlijk zoveel mogelijk stemmen halen. Daarom proberen ze jou op alle mogelijke manieren te overtuigen om voor hen te kiezen. Elke partij gelooft dat haar partijprogramma het beste is.

Enkele weken voor de verkiezingen verschijnen affiches in het straatbeeld. Je krijgt brochures in de brievenbus. De partijen en kandidaten bezoeken plaatsen waar veel mensen samen zijn zoals evenementen en markten. Sommige kandidaten gaan zelfs op huisbezoek om zichzelf en hun programma voor te stellen. Daarnaast zijn de partijen en kandidaten ook erg actief op sociale media. Ze maken op allerlei mogelijke manieren reclame voor zichzelf.

Er zijn wel strenge regels voor wat kan en niet kan. Vier maanden voor de verkiezingen gaat de sperperiode in. Vanaf dat moment is het voor politieke partijen en hun kandidaten verboden om cadeautjes of gadgets uit te delen. Ze mogen ook geen reclamespots op radio of televisie uitzenden.

Hoe filter je al die informatie over de verkiezingen?

Verkiezingen bepalen de toekomst van Vlaanderen, België en Europa. Ze zijn dan ook belangrijk. Logisch dat ze veel aandacht krijgen. Al is het niet makkelijk om uit al die informatie de essentie te halen.

Eerst en vooral proberen de partijen en de kandidaten jou op alle mogelijke manieren te overtuigen om voor hen te stemmen. Ze maken reclame voor zichzelf. Je merkt het vast op al je accounts.

Daarnaast vind je informatie bij verschillende nieuwsmedia. Er zijn kranten, magazines, radio, televisie. Journalisten vragen aan de kandidaten wat zij belangrijk vinden, welke beslissingen ze willen nemen en wat de gevolgen daarvan zijn. Heel wat media hebben online-kanalen op maat van jongeren. NWS NWS NWS is een goed voorbeeld.

Er zijn ook heel wat debatten waar de kandidaten met elkaar in gesprek gaan. Om je keuze te maken, kan het helpen om verschillende standpunten naast elkaar te horen.

Hoe reageren de andere kandidaten bijvoorbeeld op het standpunt van die ene? Zijn er partijen die over bepaalde onderwerpen hetzelfde denken?

Er zijn ook heel wat jeugd- en andere organisaties die via hun website, Instagram-pagina of TikTokaccount informeren over de verkiezingen. Denk aan aSTEMblijft van het Vlaams Parlement, 'tIsaanu van De Ambrassade, de Vlaamse Jeugdraad, ...

De Stemtest is ook een handig hulpmiddel. Je geeft een antwoord op vragen over uiteenlopende politieke thema's. Na de test weet je welke politieke partijen dezelfde of totaal verschillende ideeën hebben. In 2024 verschijnt er voor de eerste keer een Stemtest voor jongeren.

Hoe weet je op wie je moet stemmen?

Dat kan niemand voor jou bepalen. Jij beslist welke partij en/of kandidaat jouw stem waard is. Maak een lijstje met wat jij belangrijk vindt. Ga op zoek naar hoe de partijen en kandidaten daarover denken. Wees nieuwsgierig en kritisch.

DEEL III

De dag van de verkiezingen

Moet je gaan stemmen?

Voor de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen is er een opkomstplicht voor wie 18 jaar of ouder is en voldoet aan de kiesvoorwaarden.

Opkomstplicht betekent dat je op de dag van de verkiezingen naar het stembureau moet gaan. Je gaat ook het stemhokje in. De stemming zelf is geheim. Niemand kan je verplichten om geldig te stemmen. Je mag ook blanco of – als je op papier stemt – ongeldig stemmen. Die keuze is aan jou. Er is dus opkomstplicht en geen stemplicht.

Mag jij deelnemen aan de Vlaamse verkiezingen?

Je wordt opgeroepen om te gaan stemmen voor het Vlaams Parlement als je:

- Belg bent
- minstens 18 jaar bent op 9 juni 2024
- woont in een gemeente van Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- het stemrecht niet hebt verloren (door een uitspraak van de rechter bijvoorbeeld)

Mag jij deelnemen aan de federale verkiezingen?

Je wordt opgeroepen om te gaan stemmen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers als je:

- Belg bent
- minstens 18 jaar bent op 9 juni 2024
- woont in een gemeente van België of in het buitenland
- het stemrecht niet hebt verloren (door een uitspraak van de rechter bijvoorbeeld)

Mag jij deelnemen aan de Europese verkiezingen?

Je wordt opgeroepen om te gaan stemmen voor het Europees Parlement als je:

- inwoner van een lidstaat van de Europese Unie bent
- minstens 18 jaar bent op 9 juni 2024
- het stemrecht niet hebt verloren (door een uitspraak van de rechter bijvoorbeeld)

Ben je op de dag van de Europese verkiezingen 16 of 17 jaar oud? Dan mag je deelnemen aan die verkiezingen. Je hebt stemrecht, maar je moet niet deelnemen aan de verkiezingen.

Wat als je niet kan gaan stemmen?

Soms kan je op de dag van de verkiezingen niet gaan stemmen. Je moet werken, studeren, je bent tijdelijk in het buitenland of je bent ernstig ziek. In dat geval kan je een andere kiezer in jouw plaats laten stemmen. Je geeft die persoon een volmacht.

Je geeft een volmacht door een formulier in te vullen en te laten tekenen door je werkgever, de directie van je opleiding, je arts, ... Dat formulier haal je voor de verkiezingen bij de gemeente. Je mag dus niet op het laatste moment beslissen om iemand anders in jouw plaats naar het stembureau te sturen.

Waar moet je stemmen?

Enkele weken voor de verkiezingen krijg je thuis een kaart in de brievenbus. Dat is je oproepingsbrief. De gemeente stuurt deze naar alle kiezers. Op de brief staat in welk stembureau je jezelf moet aanmelden. Vaak worden scholen of sportzalen ingericht als stembureaus.

Hoe laat opent en sluit het stembureau?

Op je oproepingsbrief staat het adres van het stembureau en de openingsuren. Stem je op papier, dan kan het tussen 8 en 13 uur. Stem je met de computer, dan kan het tussen 8 en 15 uur. Soms zijn er wachtrijen.

Wat moet je meenemen?

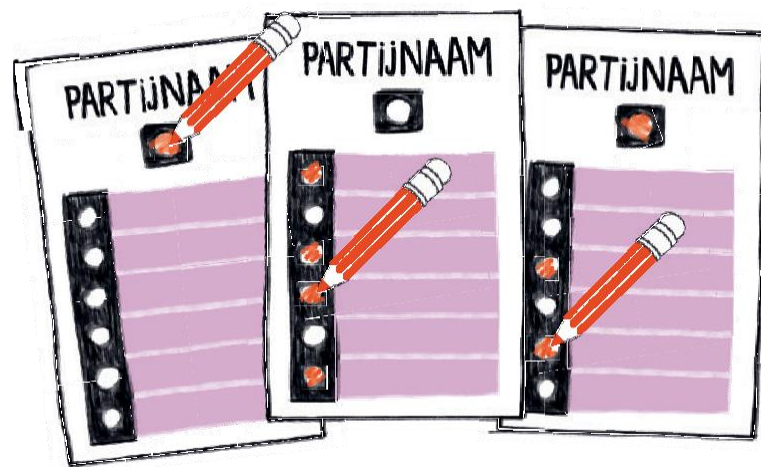
Je neemt je identiteitskaart en je oproepingsbrief mee. Na de stemming krijg je een stempel op deze brief. Dat is het bewijs dat je hebt deelgenomen aan de verkiezingen.

Hoe stem je geldig?

Je stem telt enkel mee als je geldig stemt. Dat doe je door:

- te stemmen voor een lijst = een lijststem
- te stemmen voor een of meerdere kandidaten binnen dezelfde lijst = een voorkeurstem
- te stemmen voor de lijst en een of meerdere kandidaten binnen dezelfde lijst

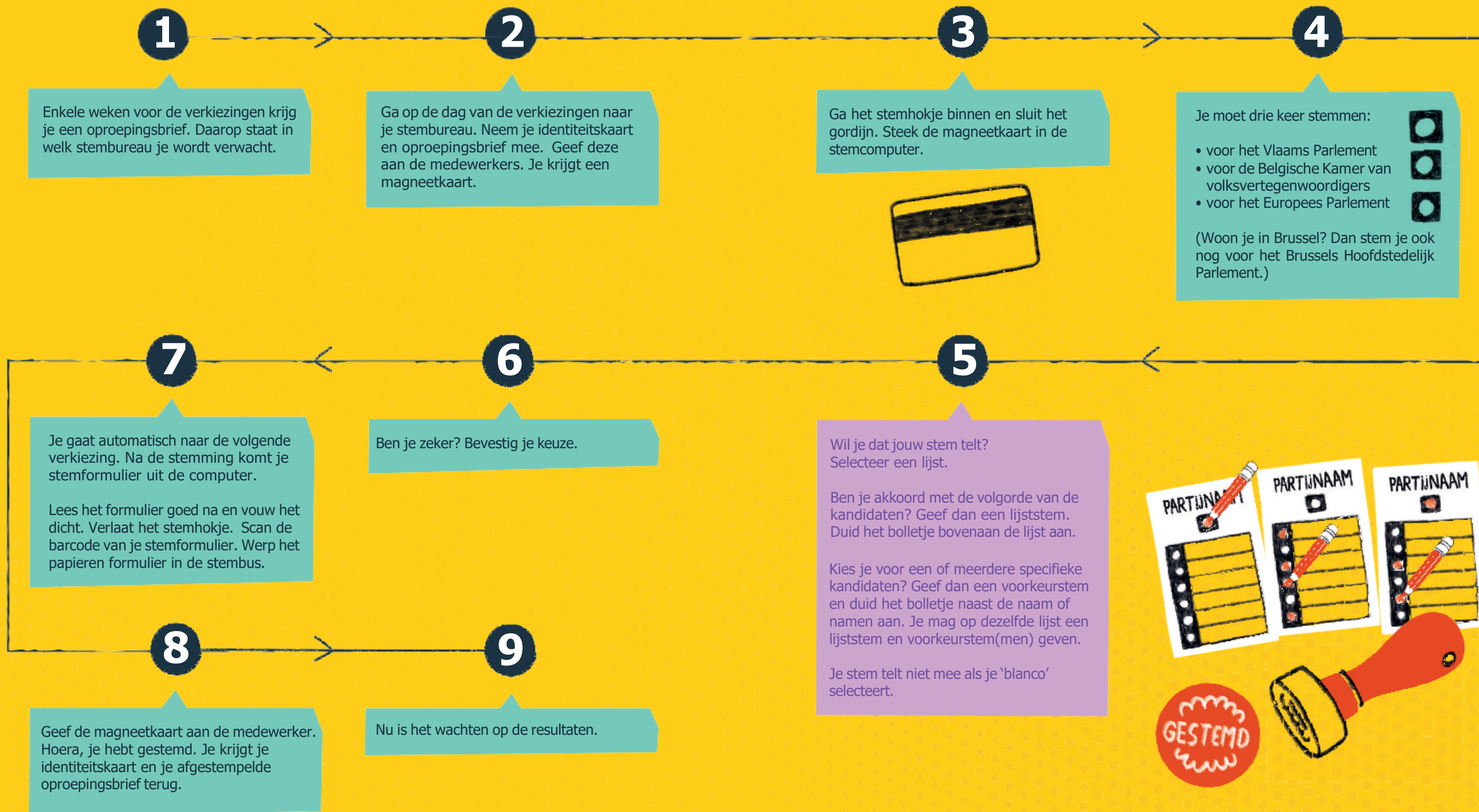

Als je op meer dan één lijst of op kandidaten van verschillende lijsten stemt, is je stem ongeldig.

Bij het verdelen van de zetels over de partijen wordt geen rekening gehouden met blanco en ongeldige stemmen. Je stem telt in dat geval dus niet mee.

Stemmen met de stemcomputer

Stemmen met rood potlood en papier

1

Enkele weken voor de verkiezingen krijg je een oproepingsbrief. Daarop staat in welk stembureau je wordt verwacht.

2

Ga op de dag van de verkiezingen naar je stembureau. Neem je identiteitskaart en oproepingsbrief mee. Geef deze aan de medewerkers.

3

Je krijgt drie stemformulieren:

- een voor het Vlaams Parlement
- een voor de Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers
- een voor het Europees Parlement

(Woon je in Brussel? Dan stem je ook nog voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement.)

4

Ga het stemhokje binnen en sluit het gordijn.

5

Wil je dat jouw stem telt? Kies dan zo:

Ben je akkoord met de volgorde van de kandidaten? Geef dan een lijststem. Kleur met het rode potlood het bolletje bovenaan de lijst.

Kies je voor een of meerdere specifieke kandidaten? Geef dan een voorkeurstem. Kleur met het rode potlood het bolletje naast de naam of namen.

Je mag op dezelfde lijst een lijststem en voorkeurstem(men) geven.

Je stem telt niet mee als:

Je blanco stem
= je laat het stemformulier leeg.

Je ongeldig stemt
= je duidt kandidaten van verschillende lijsten aan, je tekent of schrijft op het stemformulier, ...

7

Hoera, je hebt gestemd. Je krijgt je identiteitskaart en je afgestempelde oproepingsbrief terug. Nu is het wachten op de resultaten.

6

Vouw de stemformulieren dicht. Verlaat het stemhokje. Stop de stemformulieren in de juiste stembus.

DEEL IV

Na de verkiezingen

Jouw taak zit erop. Nu breekt voor de kandidaten een spannende tijd aan. De stemmen worden geteld.

Welke stemmen tellen mee?

De blanco en ongeldige stemmen worden aan de kant geschoven. Zij hebben geen invloed op het resultaat. Enkel de geldige stemmen tellen mee.

Hoe worden de zetels verdeeld?

Wie verkozen wordt als volksvertegenwoordiger krijgt vijf jaar lang een zetel in het parlement. Op basis van het stemresultaat worden de zetels verdeeld. De grootste partij mag de meeste volksvertegenwoordigers afvaardigen. Hoe meer zetels, hoe meer macht een partij in het parlement heeft. De zetelverdeling gebeurt per kieskring.

Heeft de partij onvoldoende stemmen, krijgt die geen zetels. De stemmen van deze partij tellen niet langer mee voor het verdelen van de zetels.

In elke kieskring worden de zetels evenredig verdeeld over alle partijen die de kiesdrempel hebben gehaald. Het aantal zetels dat elke partij krijgt, staat dus in verhouding tot het aantal behaalde stemmen. De partij met de meeste stemmen krijgt de meeste zetels.

Voor de Vlaamse en federale verkiezingen geldt een kiesdrempel. Om mee te spelen, moet een partij minstens 5 procent van de geldige stemmen in een kieskring hebben.

Welke kandidaten krijgen een zetel in het parlement?

Na de zetelverdeling is het tijd om te ontdekken welke kandidaten de nieuwe volksvertegenwoordigers worden. Voor elke lijst wordt berekend hoeveel stemmen een kandidaat in principe moet halen om verkozen te zijn. Dat is het verkiesbaarheidscijfer.

Er zijn kandidaten die dankzij hun voorkeurstemmen dit cijfer halen. Naast de voorkeurstemmen, tellen ook de lijststemmen mee.

De helft van de lijststemmen wordt verdeeld over de kandidaten die het verkiesbaarheidscijfer niet halen.

De kandidaat die bovenaan de lijst staat, krijgt – als dat nodig is – als eerste extra stemmen. Daarna is het de beurt aan de volgende tot de pot met lijststemmen leeg is.

De kandidaten met het hoogst aantal stemmen (voorkeurstemmen of voorkeurstemmen aangevuld met een deel van de lijststemmen) mogen volksvertegenwoordiger worden.

Als een verkozen kandidaat beslist om zijn opdracht als volksvertegenwoordiger niet op te nemen, dan gaat de zetel naar de opvolger.

Welke partijen mogen de nieuwe regering vormen?

Wie het volk de volgende vijf jaar mag vertegenwoordigen is bekend. De nieuwe volksvertegenwoordigers leggen de eed af in het parlement.

Maar wie gaat er nu besturen? Haalt een partij meer dan de helft van de zetels, dan kan ze alleen regeren. Dat gebeurt uiterst zelden. Er moeten dus twee of meerdere partijen samenwerken om te besturen. Zij zullen samen een meerderheid vormen.

Hoe dat gebeurt, staat niet in een wet geschreven. Er zijn wel een aantal ongeschreven politieke regels. De partij met de meeste zetels neemt het initiatief. Een ervaren politicus gaat bij de andere partijen langs en luistert wat hun wensen zijn. Als deze informateur voldoende duidelijkheid heeft, starten de onderhandelingen.

De partijen die samen willen werken, zoeken uit welke standpunten ze delen. Waar vinden ze elkaar? Waar lopen de meningen sterk uiteen?

Ze onderhandelen over de zaken die ze echt niet willen opgeven en de eventuele toegevingen die ze willen doen. Elke partij zal een deel van haar wensen en verkiezingsbeloften moeten laten vallen.

Als de onderhandelingen slagen, vormen twee of meerdere partijen een meerderheid of coalitie. Samen schrijven ze een regeerakkoord. Daarin staat wat ze de volgende vijf jaar willen realiseren. De partij die de meeste stemmen kreeg, moet niet noodzakelijk deel uitmaken van deze coalitie.

Vervolgens duiden de meerderheidspartijen de ministers aan. De grootste partij van de coalitie krijgt de meeste ministers. De ministers vormen samen de regering.

De partijen die geen deel uitmaken van de meerderheid zijn samen de oppositie. Zij zullen vijf jaar lang zeer kritisch zijn voor de plannen van de regering. Die tegenstem is ook belangrijk in een parlementaire democratie.

Stopt jouw bijdrage aan de democratie na de verkiezingen?

Verkiezingen zijn een feest van de democratie. Jouw stem bepaalt mee wie er de volgende jaren het volk mag vertegenwoordigen.

Maar je moet niet wachten tot de volgende verkiezingen om je stem te laten horen. In Vlaanderen zetten heel veel mensen zich elke dag in voor de samenleving. Verenigingen en organisaties dragen bij aan de maatschappij. Ze komen op voor de belangen van minderheden, strijden voor wat belangrijk is en proberen invloed uit te oefenen op het beleid. Al deze organisaties vormen het middenveld. Zij zijn de brug tussen de burgers en de overheid.

Middenveldorganisaties kunnen ook oproepen tot actie. Hoe meer mensen hun stem laten horen, hoe meer invloed ze uitoefenen. Jouw politieke actie is dus niet beperkt tot een keer om de zoveel jaar gaan stemmen.

Elke keer je betoogt, een petitie tekent, een post van een vereniging die jij belangrijk vindt deelt, een vraag stelt aan de schoolraad, een actie opzet voor je jeugdhuis, geld inzamelt voor een organisatie die jou nauw aan het hart ligt, ... ben je een betrokken burger van deze samenleving en draag je bij aan een levende democratie.

Concept: dienst educatie van het Vlaams Parlement
Redactie: dienst educatie van het Vlaams Parlement
Vormgeving: mortierbrigade
Illustraties: De Kwekerij

Met dank aan de collega's van het Vlaams Parlement

Verantwoordelijke Uitgever: Vivi Lombaerts, Vlaams Parlement,
1011 Brussel
Eerste druk: februari 2024
Depotnummer: 2024/03933/01

Op zoek naar aanvullend lesmateriaal of plan je een bezoek aan het Vlaams Parlement?
<https://www.vlaamsparlement.be/nl/bezoek-het-vlaams-parlement-met-je-klas>

Vragen?
educatie@vlaamsparlement.be

Notities:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Vlaams
Parlement